

የብልፅግና መንግስት ርዕዮተ ዓለማዊ ታዛዥነት መዘዞችና የኢትዮጵያ እጣ ፈንታ

ኢዮብ አሰላፊች ባልቻ

ebalcha@gmail.com

ሃምሌ 20/2016 ዓ.ም. (July 27, 2024)

መግቢያ

በብልፅግና ፓርቲ የሚመራው የኢትዮጵያ መንግስት የሃገሪቱን ኢኮኖሚ ለዓለም ዓቀፍ ከበርቴዎችና ድንበር ተሻጋሪ ድርጅቶቻቸው ከፍት የማድረግ እርምጃን በከፍተኛ ፍጥነት እያካሄደ ነው። የዚህ ፅሁፍ ዓላማ ይህ የኒዮሊበራል ፖለቲካል ኢኮኖሚን በኢትዮጵያ ውስጥ የመተግበር እርምጃና የመንግስት አካሄድ ከጥቅሙ ይልቅ ጉዳቱ፣ ከመፍትሄነት ይልቅ የሌሎች ውስብስና በቀላሉ ልንወጣቸው የማንችላቸው ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ምስቅልቅሎች የሚዳርግ እንደሆነ ማሳየትና መሞገት ነው።

በዚህ ፅሁፍ ለማስረዳት የምፈልገው ሃሳብ ሁለት የተያያዙ የሙግት መስመሮች አሉት። አንደኛው መስመር በአብዛኛው የአፍሪካ ሃገራትም ሆነ በኢትዮጵያ፤ የልማትና የዜጎችን ህይወት በዘላቂነት የማሻሻል ጉዳይ፤ የልማት ግብና ዓላማን በብቃት የማቀድና የመፈጸም አቅም ባለው መንግስት ቢከወን በዜጎች ህይወት ላይ የበለጠ በጎ ለውጥ ማምጣት ይቻላል የሚል ነው። ሁለተኛው የሙግት መስመር ደግሞ፤ ገበያና የገበያ ስርዓትን ዋነኛ የሀብት ክፍፍልና የልማት ሂደትን የማቀድና የመፈጸም መንገድ ማድረግ፤ የዜጎችን ህይወት በዘላቂነት ከማሻሻል ይልቅ ለበለጠ ጉዳት የሚያጋልጥ፤ አልፎ ተርፎም ለዓለም ዓቀፍ ከበርቴው መደብና ድንበር ተሻጋሪ ድርጅቶቻቸው ሃገርን አሳልፎ የሚሰጥ ነው የሚል ነው።

ሃገር በቀልም ማሻሻያም ያልሆኑ ፖሊሲዎች

በዓለም ዓቀፍ የገንዘብ ተቋም ቀኖናዊ ገበያ አምላኪነት የዳበረውና በብልፅግና መንግስት ኃላፊዎችና ካድሬዎች አማካኝነት በኢትዮጵያ ማህበራዊ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ስርዓት ውስጥ የተተከለው “ሃገር በቀል የኢኮኖሚ ማሻሻያ ፖሊሲዎች ፕሮግራም” (Home Grown Economic Reform Program) መራር ፍሬዎቹን በማፍራት ላይ ነው። ከመነሻው ግልፅ ሊሆን የሚገባው ነገር እየተተገበሩ ያሉት ፖሊሲዎች “ሃገር በቀልም” ፤ “ማሻሻያም” አለመሆናቸው ነው። የፖሊሲዎቹን ሃሳብ ቀጥተኛም ሆነ ቀጥተኛ ባልሆነ መልኩ ከማስገደድ ጀምሮ የገንዘብ ድጋፍ የሚያደርገው የዓለም ዓቀፍ የገንዘብ ተቋም ነው። በሃገራችን ደግሞ እነዚህ ፖሊሲዎች ለመተግበር በህዝብ መካከል ምንም ዓይነት የውይይትና የሙግት መድረኮች አልነበሩም። ስለዚህ ፖሊሲዎቹን “ሃገር በቀል” ብሎ ስያሜ መስጠት ለማድናገር ካልሆነ እውነተኛነት የለውም።

በመቀጠል “ማሻሻያ” የሚለው ሃሳብ አንድን ነገር ከነበረበት ሁኔታ ወደተሻለ ደረጃ መቀየርን የሚያመለክት ነው። በኢትዮጵያ እየተተገበሩት ያሉት የኒዮሊበራል ፖሊሲዎች ሃገራችን ከነበረችበት ዘርፈ ብዙ ምስቅልቅል ወደተሻለ ደረጃ የሚያሸጋግራት ነው ለማለት ያስቸግራል። ተመሳሳይ “ማሻሻያ” በሚል ስያሜ በተለያዩ የአፍሪካ ሃገራት የተተገበሩ የኢኮኖሚ ፖሊሲዎች ውጤታቸው ሃገራትን ወደከፋ የፖለቲካ፣ ኢኮኖሚና የማህበራዊ ቀውሶች “ክብ ልፋት” (vicious circle) ውስጥ እንደከተታቸው ብዙ ተጨባጭ ማስረጃዎች አሉ። በአሁኑ ጊዜም እስከአሁን እየተወሰዱ ያሉ ውሳኔዎችና አመለካከት አቅጣጫዎችም መሻሻልን ከማምጣት ይልቅ ተጋላጭነትን የሚጨምሩ፣ መንግስታዊ አቅምን የሚያንኳስሱ፣ ማህበራዊ ትስስሮችን የሚበጣጥሱ፣ ፍትሃዊ የሆነ ተጠቃሚነትን የሚገድቡ ናቸው። ስለዚህ የኢኮኖሚ ፖሊሲዎቹ “ሃገር በቀልም” ሆነ “ማሻሻያ” እንዳልሆኑ ሊሰመርበት ይገባል። ይህን አቋም ከዚህ በታች ባሉት ሃሳቦች በምክንያታዊ ሙግት ለማስረዳት እሞክራለሁ።

ኒዮሊበራሊዝም፤ ቀኖናዊ ገበያ አምላኪነት

በኒዮሊበራሊዝም የአስተሳሰብ መንገድ፣ የሰዎች መልካምነትና ደህንነት የሚጠበቀው የንግድና የስራ ፈጠራ ዝንባሌያቸውን የበለጠ እንዲያዳብሩ በማድረግና ነፃነታቸውን በማስጠበቅ፣ የግለሰብ ነፃነትንና የንብረት መብትን ከሁሉም ነገር በላይ እንዲጠበቅ በማድረግ ነው ብሎ ያምናል። ስለዚህ የመንግስት ዋነኛ ምናልባትም ብቸኛ ሃላፊነት የግለሰቦች የነጋዴነትና ትርፍ የማግኘት ነፃነት እንዲሁም የንብረት መብትን ማስጠበቅ ይሆናል ማለት ነው። በኒዮሊበራል አስተሳሰብ ሰዎች ከምንም በላይ ምክንያታዊ መራጮች (rational choice takers) ናቸው ብሎ ያምናል። ለምክንያታዊ መራጭነታቸው የሚመመቸው ስርዓት ደግሞ ከቁጥጥር ነፃ የሆነ የገበያ ስርዓት (free market) ሲሆን፤ ይህ ስርዓት የሃብት ብክነት በሌለበት መልኩ ለሰዎች ለማከፋፈል ብቸኛው መንገድ ነው ብሎ የሚያምን ነው።

የኒዮሊበራል ስርዓት የዓለምን ህብረተሰብ የብዙ ገበያዎች ጥርቅም አድርጎ ያስባል። የገበያ ስርዓት ደግሞ በአቅርቦትና ፍላጎት መካከል ባለ ግንኙነት ብቻ የሚመራ ይህ ግንኙነት ደግሞ ያለማንም ጣልቃ ገብነት መከናወን ያለበት ቅዱስ የሆነና በራሱ ፍፁም የሆነ ግንኙነት አድርጎ ይቀበላል። ስለዚህ ሃገሮች ወይም የተለያዩ ማህበረሰቦችም ሆኑ በውስጣቸው ያሉ ንዑስ የማህበረሰብ ክፍሎች (ለምሳሌ ገበሬዎች፣ ላብ አደሮች፣ ሴቶች፣ ወጣቶች፣ ህፃናት፣ ከበርቴዎች፣ የተገለሉ የማህበረሰብ ክፍሎች ወዘተ) የሚኖራቸው የተለየ ፍላጎትም ሆነ ከሚይዙት ማህበራዊ ስፍራ አንፃር የሚያስፈልጋቸው ነገሮች ቢኖሩም ሁሉም ነገሮች በገበያው የአቅርቦትና የፍላጎት ግንኙነት የሚዳኙ መሆን አለባቸው ብሎ ያምናል።

SHOUT **IT**
SHARE

ይህ ቀኖናዊ የሆነ የገበያ አምላኪነት በዓለማችን ላይ በዓለምዓቀፍ የገንዘብ ድርጅት፣ በዓለም ባንክና በዓለም የንግድ ድርጅት ፊት አውራሪነት እየተተገበረ ነው። ይህንን አስተሳሰብና አመለካከት ደግሞ በትምህርት ስርዓቶች ውስጥ፣ በፖለቲካ የውሳኔ አሰጣጥ ሂደቶችና በተለያዩ የህብረተሰብ ክፍሎች በተለይ በምዕራባውያን የገንዘብ ድጋፍ በሚንቀሳቀሱ የምርምር፣ የማማከርና የስልጠና ተግባር ላይ የተሳተፉ የግል ድርጅቶችና መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች እንዲሰርፅ ከፍተኛ ስራ ይሰራል።

በአብዛኛው የአፍሪካ ሃገራትና በኢትዮጵያ በአሁኑ ጊዜ እየተደረጉ ያሉ የዓለምዓቀፍ የገንዘብ ተቋም የሚያራምዳቸው በእጅ አዙር ጫና የሚተገብራቸው የኢኮኖሚ ፖሊሲዎች ከቀኖናዊ ገበያ አምላኪነት የሚቀዱ ናቸው። በየሃገሪቱ ያሉትን መሰረታዊና መዋቅራዊ ችግሮች ለምሳሌ ብዙም እሴት ባልተጨመረባቸው የመጀመሪያ ደረጃ ሽቀጦች ላይ ያተኮረ ኢኮኖሚ፣ አምራች የሰው ጉልበትን በይበልጥ መጠቀም የሚችል የፋብሪካ፣ የግብርናና የአግሮ ኢንዱስትሪዎች በበቂ አለመኖር፣ በትምህርትና ሙያ ስልጠና ትኩረትና ሃገራቶቹ በሚያስፈልጋቸው የሰው ኃይል መካከል ያለው አለመጣጣም እንዲሁም ከፍተኛ የኃይል አለመመጣጠን ያለበት የዓለም የንግድ ስርዓቶች የአብዛኛው የአፍሪካ ሃገሮች የኢኮኖሚ ችግሮች ዋነኛ መንስዔዎች ናቸው።

በኒዮሊበራል ጭፍንና አንድወጥ በሆነ አስተሳሰብ ግን፤ የአፍሪካ ሃገራትም ሆኑ የትኞቹም ሃገራት የኢኮኖሚ ችግሮቻቸው መንስዔዎች የግለሰቦች የስራ ፈጠራ ስላልተበረታታ፣ የንብረት መብት ስላልተከበረ፣ ነፃ ገበያ ስላልሰፈነ ነው የሚል ነው። የሃገራትን ታሪካዊና ነባራዊ እንዲሁም ካላቸው የተፈጥሮ ሃብትም ሆነ የህዝባቸው አኗኗር ጋር የተያያዙ ልዩነቶች በኢኮኖሚያቸው ላይ ተፅዕኖ ሊፈጥር ይችላል የሚል የብልህ አስተሳሰብ ለኒዮሊበራል አቀንቃኞች አይታያቸውም። ይልቁን ሃገራት ሁሉ በምርትና አቅርቦት ላይ ብቻ የተመረከቡ የገበያ ስርዓትን የማቋቋም ተግባር እንዳለባቸው በጥብቅ ያሳስባል።

እንደ ኢትዮጵያ ያሉ ሃገራት ኢኮኖሚያቸው ከላይ በተዘረዘሩት መዋቅራዊ ችግሮች ሳቢያ ሲፈተን ሁልጊዜም የዓለም የገንዘብ ድርጅት መፍትሄ ብሎ የሚሰጠው ሃገራት ኢኮኖሚያቸውን ወደነፃ ገብያ እንዲቀይሩ፣ በገበያ ውስጥ ያሉ የቁጥጥርና የአስተዳደር ስርዓቶችን እንዲያላሉ ወይም እንዲያስወግዱ፣ በህዝብ ሃብትነት የተያዙ ተቋማትን ወደ ግል ይዞታ እዲያዘዋውሩ፣ መንግስት ለዜጎች የሚያደርጋቸው የትኛውም አይነት ድጋፎችን እንዲያቆም ወይም በሂሳባዊ ቀመር በተሰላ መንገድ “የደሃ ደሃ” የሆኑትን ብቻ እንዲደግፍ፣ መንግስት በየትኛውም ዘርፍ ላይ ያለውን ሚና በከፍተኛ ደረጃ ቀንሶ ሚናውን ገበያን በማሳለጥ ላይ ብቻ እንዲያተኩር በመምከርና በማስገደድም ጭምር ነው።

በአብዛኞቹ የአፍሪካ ሃገራት የኒዮሊበራል ፖሊሲ ተፈፃሚ የሚሆነው በተመሳሳይ ርዕዮተ ዓለም በሚከተሉ የሀገሪቱ ዜጎች የፖለቲካ ስልጣን ሲይዙ፣ የዓለም ዓቀፍ ተቋማትና አጋሮቻቸው የአቅም ግንባታ ድጋፍ በሚል በሚቀጥሯቸው ከፍተኛ የቴክኒክ እውቀት ያላቸው የውጪ ዜጎችና የሃገራው ሰዎች ነው። ብዙውን ጊዜ ደግሞ የዓለም ባንክ፣ የገንዘብ ድርጅት ወይም የዓለም የፋይናንስ ኮርፖሬሽን ውስጥ የስራ ልምድ ያላቸው፣ በማማከርም ሆነ በተለያዩ መንገድ የስራ ግንኙነት የነበራቸው የድርጅቶቹን አመለካከት የሚደግፉና የሚያስፈፅሙ ሰዎች በፕሬዝዳንትነት፣ በጠቅላይ ሚኒስቴርነት፣ በገንዘብ ሚኒስቴርነትና የማዕከላዊ ባንክ ገዢነት ስልጣንን በመቆናጠጥ ርዕዮተ ዓለማዊ ተልዕኳቸውን ይወጣሉ። በዚህ ረገድ ጥሩ ማሳያ የሚሆኑት የአቮሪኮስቱ ፕሬዝዳንት አሊሰን አውታራ ናቸው። በስራ ዘመናቸው ሁሉ የፈረንሳይ መንግስት የሚቆጣጠራቸውን የምዕራብ አፍሪካ ሃገራትን ቀጠናዊ ባንኮች በማስተዳደርና በዓለም ዓቀፍ የገንዘብ ድርጅት የአፍሪካ ዳይሬክተር ሆነው ለረጅም ዓመታት ያገለገሉት ባለሙያ ላለፉት አስራ ሁለት ዓመታት የአይቮሪኮስት ፕሬዝዳንት ሆነው እያገለገሉ ነው። በአይቮሪ ኮስት በአሊሰን አውታራና በተቀናቃኛቸው በሎውረን ባግቦ መካከል በነበረው ድህረ ምርጫ ውዝግብ የፈረንሳይ መንግስት በከፍተኛ ደረጃ በወታደራዊ ጣልቃገብነት ጭምር ፕሬዝዳንት አሊሰን አውታራን እንዴት እንደደገፋቸው የቅርብ ጊዜ ትዝታ ነው።

በእኛም ሃገር በአሁኑ ጊዜ የብሄራዊ ባንክ ገዢ የሆኑት አቶ ማሞ ምህረቱና የገንዘብና ኢኮኖሚ ሚኒስቴር ዴኤታ የሆኑት ዶ/ር ኢዮብ ተካልኝ በዓለም ባንክና በዓለም ዓቀፍ የገንዘብ ድርጅት ውስጥ የነበራቸውን የስራ ልምድ እንደ ምሳሌ ማንሳት ይቻላል። እነዚህ የመንግስት ባለስልጣናት በሙያቸው ሃገራቸውን እያገለገሉ እንደሆነ መካድ ባይቻልም በእኔ እይታ ግን ለኒዮሊበራል ርዕዮተ ዓለም ያላቸው መሰጠትና የኢትዮጵያን ፖለቲካል ኢኮኖሚን፤ አጠቃላይ መንግስታዊ አሰራርና ማህበራዊ አስተዳደር በዚህ አመለካከት የመቅረብ ቁርጠኝነታቸው ጎልቶ ይታያል። በአሁኑ ጊዜ ደግሞ ካላቸው ስልጣንና ተፅዕኖ ፈጣሪነት አንፃር፤ ኢትዮጵያ ላለባት ጊዜያዊም ሆነ የከረመ ችግር የመፍትሄ አካል ከመሆን ይልቅ የችግሩ መጣባባስና መወሳሰብ ምክንያት ይሆናሉ ብዬ አምናለሁ። ይልቁን ከዓለም ዓቀፍ የከበርቱ መደብ ጋር ካላቸው ርዕዮተ ዓለማዊ ዕይታ መመሳሰል የተነሳ፤ ወገንተኝነታቸው ለደሃ የኢትዮጵያው ገበሬ፣ ሰርቶ አደርና አርብቶ አደር ሳይሆን በሃገራችን ላለው ከበርቱና የምዕራባውያን ጥቅም ማስከበሪያ ለሆኑት ድንበር ተሻጋሪ ኮርፖሬሽኖች ያደላ ነው ብዬ አምናለሁ።

የብልፅግና ፓርቲ የሚመራው መንግስትና ዋነኛ ሹማምንቶቹ በኒዮሊበራል ርዕዮተ ዓለም አምነው የተጠመቁ መሆናቸውን ማሳያ የሚሆኑ ብዙ ማሳያዎች አሉ። ብዙዎችን ያስደነገጠው በተለይ የዶ/ር አብይ መንግስት ስልጣን ላይ እንደወጣ በግልፅ ያስቀመጡት የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ዋነኛ ተዋናይ የሆኑትን የህዝብ ተቋማትን (ለምሳሌ የኢትዮጵያ አየር መንገድን፣ የመርከብ ድርጅትን፣ ኢትዮ ቴሌኮምን፣ የመድሀን ድርጅትንና ንግድ ባንክን) ወደግል ተቋማት እናዛውራለን ብለው ያስቀመጡት አቅጣጫ ነበር። ውሎ ሲያደር ይህን የመሰለ ሃገርን የሚያፈርስና ህዝብን ለከፍተኛ ኪሳራ የሚያጋልጥ ሃሳብ ከመተግበር ወደኋላ ቢያፈገፍጉም፣ በግልፅ ከተቀመጠው አላማቸው ቢያንስ ሁለት ነገር መረዳት ይቻላል። አንደኛ ይህን የመሰለ ከፍተኛ ጉዳት ሊያመጣ የሚችል ፖሊሲን ለመተግበር የሚያደርስ ወይ ፍፁም የሆነ ርዕዮተ ዓለማዊ ታማኝነት ወይም ደግሞ ሁኔታዊ በግልፅና በጥልቀት የመረዳት ውስንነት እንዳለ ያሳያል።

ሁለተኛ ደግሞ በኢህአዴግ ውስጥ የነበረውን ውስጣዊ የፖለቲካ ትግል አሸንፎ የወጣው ቡድን ከሃገራዊ ጥቅም ይልቅ ለነፃሊም ባንክና የገንዘብ ድርጅት የበለጠ ታዛዥ እንደሚሆን ማሳያ ነበር። ኢህአዴግ ስልጣን ላይ ከመጣ ጊዜ ጀምሮ ከነዚህ ድርጅቶች ጋር የነበረው ግንኙነት ሁሌም የሚሻከረው መንግስት በኢኮኖሚው ላይ ያለውን የመሪነት ሚና ቀንሶ አልቀንሰም በሚል ነበረ። ከ17 ዓመት ጦርነት በኋላ እንኳ በደክመ አቋም ላይ ያለ ኢኮኖሚ ይዞ ለገንዘብ ድርጅቱ ጫና ያልተንበረከከው ኢህአዴግ ከሃያ ዓመት በኋላ የገንዘብ ድርጅቱን የፖሊሲ ምክረ ሃሳብ ካላ ብዙ ማቅማማት በሚፈፅመው የብልፅግና ፓርቲ መተካቱ ለሃገራችንና ለህዝባችን አስፈሪ፤ ለዓለም ዓቀፍ የገንዘብ ድርጅትና ለዓለም ባንክ ደግሞ አስደሳች ሁኔታ ነው።

አማራጭ የፖለቲካ ኢኮኖሚ ሃሳብ በልማታዊ መርህ የሚመራ መንግስት

ለኢትዮጵያ በኒዮሊበራል አመለካከት ከሚመራ የፖለቲካ ኢኮኖሚ ስርዓት የተሻለ አማራጭ አለ። እርሱም የመንግስትን አቅም በአግባቡ በመገንባትና በመጠቀም፤ ቀኖናዊ በሆነ መልኩ ሳይሆን እንደየአስፈላጊነቱ በሚቀያየር ነገር ግን የህዝብን ዘላቂ የልማት ችግር ፍትሃዊነትና አካታችነትን ባማከለ መልኩ ለማሳካት መጣር ነው። በኢህአዴግ ዘመን የተሞከረው የልማታዊ መንግስት አስተሳሰብና ተግባራት የታዩበትን ጉድለቶች አርመን በብዙ ዘመናት ሂደት የተገነባውን የኢትዮጵያ ሃገረ መንግስትን አቅም ለልማት መጠቀም ሲኖርብን አሁን እየተካሄደ ያለው ግን ፍፁም ተቃራኒ ነው።

ሌላው ቢቀር በአድዋ ድል ጊዜ አንድ መቶ ሺህ ሰራዊት ከመላ ሃገሪቱ አንቀሳቅሶ የተሻለ የጦር መሳሪያና የሰለጠነ ሰራዊት የነበረውን የጣሊያን ሰራዊት ማሸነፍ የተቻለውና ከሌሎች የአውሮፓ ቅኝ ገዢ ሃገራት ጋር ተጋፍቶ ድንበር ማስፋትም ሆነ ማስጠበቅ የቻለው የኢትዮጵያ ሃገረ መንግስት ለዘመናት የተከማቸ አቅም አለው። በሂደቱ ውስጥ በተለይ በደቡብ እና ደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ የሚገኙ ህብረተሰቦች ላይ የደረሰው የባህል፣ የኃይማኖት፣ የስነልቦና፣ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ጭቆናና በደሎች በግልፅ መነገር ያለባቸውና ሃገረ መንግስቱን የማቋቋም ሂደት ህፃኖች ናቸው። የነበሩትን ችግሮች በተገቢው መልኩ ከስር መሰረታቸው መፍትሄ አለመስጠታችን የሃገራችንን ህዝቦች እስካሁን ዋጋ እያስከፈለ ነው። በዚህ ሂደት ውስጥ ለዘመናት የተገነባው ሃገራዊ አቅም፣ ስርዓትና አሰራርን ለነባራዊ ሁኔታችን በሚጠቅም መልኩ እያነሳበትን፣ እያሻሻልንና የበለጠ እያጠነከርን የህዝባችንን የልማትና የፍትሃዊ ተጠቃሚነት ማረጋገጥ ሲገባን ከብልፅግና መንግስት መሪዎች አየሰማን ያለነው ግን መንግስት ምን ያደርጋል የሚል ነው።

በቀኖናዊ ገበያ አምላኪ የኒዮሊበራል አስተሳሰብና፣ የመንግስትን አቅም ለልማት መጠቀም አሉብን በሚል አመለካከት መሃል ያለው ትልቁ ልዩነት መንግስት በዜጎች ሁለንተናዊ ህይወት ውስጥ ምን ዓይነት ሚና ይኑረው የሚል ነው። ኒዮሊበራላዊያን የመንግስት ውስን ተግባር የግለሰቦችን ነፃነት ከማስከበር፣ የሰራ ፈጠራንና ነፃ ገበያን ከማበረታታት፣ የንብረት ህግን ከማስጠበቅ ያለፈ መሆን የለበትም ይላሉ። በነፃ ገበያ ሁሉም ነገር በሽቀጥ መልክ ስለሚቀርብ ገበያው እራሱን በራሱ እያረመ አስፈላጊውን የሃብት ከፍፍል ያደርጋል ይላሉ። የጤና አገልግሎት፣ ትምህርት፣ የደህንነት ጥበቃ፣ ማህበራዊ ዋስትና፣ የመብራት፣ ውሃና የቴሌኮም አገልግሎትና የመሳሰሉት ሁሉ በነፃ ገበያ ስርዓት በተሻለ ቅልጥፍናና ጥራት ለደንበኛ ለተጠቃሚ ይደርሳል ይላሉ።

የመንግስትን አቅም ልማትን ለመቅረፅና፣ ለማሳካት መጠቀም አሉብን የሚለው አስተሳሰብ ደግሞ የገበያ አካሄድ ከአስፈላጊው የልማት ዓላማ አንፃር እንዲጠቅም አድርጎ መቃኘት አለበት ብሎ ያምናል። ገበያ በአቅርቦትና በፍላጎት ግንኙነት የሚመራ ኢኮኖሚያዊ ስርዓት ብቻ ሳይሆን ማህበራዊ፣ ባህላዊና ታሪካዊ ሂደቶች የሚቃኙት ውስብስብ ስርዓት ነው። ስለዚህ ለራሱ ከተውነው ወይም በጣም ውስን በሆነ የመንግስት ሚና አንፃር ካየነው፣ በታሪክ፣ በባህል፣ በፖለቲካም ሆነ ተፈጥሯዊ በሆኑ ምክንያቶች የተገለሉ ወይም የአቅም ውስንነት ያለባቸው ዜጎች ሁሌም ከጨዋታው ውጪ ሆነው ይቀራሉ። ስለዚህም መንግስታዊ የሆነ አቅም፣ ሁኔታን ባገናዘበ መልኩ በመቀመር፣ ቀኖናዊ በሆነ መልኩ ሳይሆን እንደየ ሁኔታው በሚስተካከሉ የልማት ፖሊሲዎችና ስልቶች በማበልፀግ ፍትሃዊና ሰፊ መሰረት ያለው የልማት ስራ መስራት ይቻላል።

በኢህአዴግ ዘመን የተከሰቱ የሃብት ብክነት፣ ምዝበራና ለከፍተኛ ኪሳራ የዳረጉን ጉዳዮች ከልማታዊ መንግስት አመለካከትና ዓላማ ነጥለን ልናያቸው ይገባል። በአፈፃፀም ደረጃ የተከሰቱት ብልሹና ሊታረሙ የሚገባቸው ከፍተኛ ስህተቶችን በሁለት መልኩ መረዳት ይጠቅማል። አንደኛውና ዋነኛው በኢህአዴግ ውስጥ የነበረው የፖለቲካው ትግል መስመር መሳት፣ የብሄርተኝነት ፖለቲካው ከሃገራዊ ራዕይ በልጦ ስለተገኘና ይህን ማስታረቅ የሚያስችል ስርዓትም ሆነ አበረታች ሁኔታ አለመኖሩ የፈጠረው ነው። የፖለቲካው ቅኝት ለመከፋፈልና ለመሰነጣጠቅ የበለጠ እንዲመች ሆኖ መሰራቱ የጋራ የሆነ የሩቅ ግብ ለመፍጠር ከመጣር ይልቅ በአጭሩ ያለመ ጥቅመኝነትን አበረታቷል። ሁለተኛው ጉዳይ ሃገረ መንግስቱ በጊዜ ሂደት እያዳበረው ሊሄድ የሚገባው ቴክኒካዊ ብቃት (የማቀድ፣ የመፈፀም፣ የመቆጣጠርና የማረም ሂደቶች) እየተገነቡ የሚሄዱ፣ ውስብስብ ሂደቶችን የሚያልፉ ጊዜ የሚፈልጉ ከመሆናቸው የተነሳ ነው። ሁለቱም ችግሮች ተደራርበውና እርስበእርስ ተቆላፈረው መከሰታቸውና ጎልተው መታየታቸው ትልቁን የልማታዊነት ግብን ሊያደበዝዙብን አይገባም። በተፈጠረው የፖለቲካ ክፍተት ሾልኮ ስልጣን ላይ የወጣው ቡድን ደግሞ ርዕዮት ዓለማዊ ዲስኩፋን ለማስረጃ እንዲመቸው መንግስት በተፈጥሮው አባካኝ፣ አጥፊ፣ መገደብ የሚገባውና አንዳንዴም ከዋና ተዋናይነት ገሽሽ ሊደረግ የሚገባው እንደሆነ ለማሳየት ተጠቀመበት።

በዓለም ዓቀፍ የገንዘብ ድርጅት አስገዳጅነትና የኒዮሊበራል ርዕዮተ ዓለምን አምነው ተቀብለው በሚያራምዱ የኢትዮጵያ መሪዎች እየተተገበሩ ያሉና የሚተገበሩ የፖሊሲ ውሳኔዎችና መዘዞቻቸውን ሁሉን በአጭሩ ከዚህ በታች እዘረዝራለሁ።

የብሄራዊ ባንክን ከመግስት ነፃ ማድረግ፡ በሃገሪቱ ለሚተገበሩ ከፍተኛ መዝዝ የሚያመጡ ፖሊሲዎች የብሄራዊ ባንክ ሚና በጣም ከፍተኛ ነው። በርግጥም ለችግር በሚዳርግ መልኩና በቂ ቁጥጥርና ከትትል በሌለበት ይደረግ የነበረውን የገንዘብ ህትመትና የመንግስት ተበዳሪነትን ስርዓት ማስያዝ ይገባል። ነገር ግን ይህንን ችግር የማስተካከል ሂደት የሃገራችንን የልማት አቅጣጫና የህዝብን ተጠቃሚነት ላይ በዋነኝነት ባተኮረ መልኩ መሆን ይገባዋል። የልማትን ጉዳይ በቴክኒካዊ ሂደቶች ብቻ የሚከወን አድርጎ የሚያስበው የኒዮሊበራል አስተሳሰብ ብሄራዊ ባንክን ከመግስት ነፃ ማድረግ የሚል ማሻሻያ ሲያመጣ በውስጡ ያዘለው መልዕክት የባንኩ ታዛዥነት በኢትዮጵያውያን ቁጥጥር ስር ሳይሆን በኔ ቁጥጥር ስር ይሁን ማለቱ ነው። ስለዚህም ባንኩ የሚያወጣቸው የትኛውም አይነት የፖሊሲ ውሳኔዎችና የኢትዮጵያን ኢኮኖሚ የመቆጣጠር ሚና ለኢትዮጵያውያን በየትኛው አይነት መልኩ ተጠያቂነት ለሌለባቸው የዓለም ባንክና የገንዘብ ድርጅቱ አስተዳዳሪዎች የሚወሰን ይሆናል ማለት ነው። መንግስት ተብዬውም ለባንኩ ገዢነት የሚሾማቸው ግለሰቦችም በነዚህን ምዕራባውያን አለቆች ፈቃድ ላይ የተመረከዘ ይሆናል ማለት ነው። ስለዚህ ብሄራዊ ባንክ ነፃ እንዲሆን የተደረገው ከኢትዮጵያውያን የልማት ፍላጎትና ጥያቄ ነው። በተቃራኒው ለምዕራባውያኑ ታዛዥ፣ አጎንባሽ ሆኗል ማለት ነው።

የማህበራዊ ፖሊሲዎችን በገበያ ስሌት መቅረፅና መተግበር፤ በሃገራችን ያለውን መጠነሰፊ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ችግር ለመቅረፍና የተለያዩ የህብረተሰብ ክፍሎች የሚደርስባቸውን የኢኮኖሚና ማህበራዊ መገለል ለመቅረፍ የሚቀረፁ ፖሊሲዎች፣ የዜጎችን ፍትሃዊ ተጠቃሚነት ከማስፈን አንፃር ሳይሆን ርዕዮተ ዓለማዊ ዓላማን ለማሳካት የሚተገበሩ ይሆናሉ። ስለዚህም አብዛኛው በገቢ ደረጃ ዝቅተኛው እርከን ላይ ያሉ ዜጎችን የሚጠቅሙ የምግብ ሽቀጥች (ዳቦ፣ ዘይት)፣ መድሃኒት፣ ነዳጅ፣ የግብርና ግብዓቶች፣ የትምህርትና ጤና አገልግሎቶች ላይ መንግስት የሚያደርገውን ድጋፍና ድጋፍ እየቀነሰ እንዲሄድና እንዲቆም ይደረጋል። ሁለተኛ “ሃገር በቀል የኢኮኖሚ ማሻሻያው” እንደሚለው በሰኔ 2018 ለነዳጅ የሚደረገው ድጋፍ ይቆያል። በታህሳስ 2018 ደግሞ ለመድሃኒትና ለምግብ ነክ ሽቀጥች የሚደረገው ድጋፍ ይቆያል። የማዳበሪያ ድጋፍ ደግሞ ለተመረጡ ደሃ ገብሬዎች ብቻ ይደረጋል። አብዛኛው ደሃ የከተማና የገጠር ህዝብ የሚመለከቱ እነዚህ የፖሊሲ ውሳኔዎች በዜጎች በልቶ ማደር ላይ ብቻ ሳይሆን ሰብዓዊ ክብርን በጠበቀ መልኩ በሰላም፣ በጤናና በህይወት መኖር ላይ የሚፈጥሩት ተፅዕኖ ከፍተኛ ነው።

በህክምናው ዓለም የልብ ምቱ የቆመን ሰው በኤሌትሪክ ንዝረት (shock therapy) ለማስነሳት እንደሚሞከረው የገንዘብ ድርጅቱና የኢትዮጵያ መሪዎች በህዝባችን ላይ እያደርጉ ያሉት ከፍተኛ ንዝረትን የሚያመጣና ጉዳቱ ከትውልድ ትውልድ የሚሸጋገር ተግባር ነው። ከላይ ለማሳያ ከጠቀስኳቸው ፖሊሲዎች ጋር በተመሳሳይ ጊዜ የሚወሰኑ አጣፊና አስቸኳይ “የኢኮኖሚ ማሻሻያ” የሚል አታላይ ስያሜ የተሰጣቸው ፖሊሲዎች ብዙ ናቸው። ለምሳሌ የመንግስት ሚና ከማሳነስ አንፃር ሰራተኞችን የአቅም ውስንነት አለ በሚል ሰብብ ከስራ የማስወገድ ሂደቶች፣ የመብራት፣ የውሃ፣ የትምህርት፣ የጤና አገልግሎቶች ወጪያቸውን እራሳቸው እንዲሸፍኑ በሚል ሰብብ በገበያ ስሌት እዲተገበሩ ማድረግ፣ የውጪ ገበያን ለማበረታታት በሚል ሰብብ የብርን የመግዛት አቅም ማዳከም፣ አቅርቦትን ለማሻሻል በሚል ሰብብ የሽቀጥች ገበያን ከቁጥ ጥር ነፃ ማድረግ (በሂደቱ ግን ሃገራዊው አምራችን ማዳከም)፣ ... ወዘተ።

እነዚህ ፖሊሲዎች በማስፈፀም ሂደት ውስጥ የመንግስት ዋነኛ የትኩረት አቅጣጫ የሃገሪቱ ኢኮኖሚ ለከበርቴዎች የበለጠ ሃብት ማካበቻ እንዲሆን በማመቻቸ ላይ ያተኮረ ነው። ለዚህም ማሳያ የሚሆነው ባለፉት ስድስት ዓመታት በሃገራችን ከፍተኛ የመንግስት መሪዎችን ትኩረት የሰጡ በብዙ ቢሊዮኖች የሚቆጠር ገንዘብ፣ ጊዜ፣ የሰው ጉልበትና እውቀት የፈሰሰባቸውን ዋነኛ ፕሮጀክቶች ማየት ይቻላል። እነዚህ ፕሮጀክቶች በራሳቸው በጎ ጎን ቢኖራቸውም ሰማኒያ በመቶ የሆነው ህዝባችን በቂ የመንገድ፣ የትምህርት፣ የጤናና የውሃ አቅርቦት በሌለባቸው የገጠር አካባቢዎች እየኖረ፣ ዙሪያ መለስ የድህነት ምጣኔው በከፍተኛ ደረጃ እየጨመረ፣ በግጭቶችና በጦርነት ምክንያት የወደሙ ተቋማት፣ የተፈናቀሉ ዜጎች በመላ ሃገሪቱ ባሉበት ሁኔታ በአዲስ አበባ መንገዶችን በመብራት ማስገጥና በሳይክል መንገዶች ማስቀጠል ከፍተኛ የሆነ የቅደም ተከትል ችግር እንዳለ ያሳያል። ያለንን ውስን ሃብት (ጊዜ፣ ጉልበት፣ ገንዘብ፣ እውቀትና ስርዓታት) የአብዛኛውን የህብረተሰባችንን ክፍል የልማት ፍትሃዊ ተጠቃሚነት ለማረጋገጥ ከማዋል ይልቅ፤ የብልፅግና መንግስት እየተገበራቸው ያሉት ውሳኔዎች በጣም አሳሳቢ ናቸው። ለዓለም ዓቀፉ በዝባዥ የኒዮሊበራል ስርዓት ሃገራችንን ማስገዛቱ ሳያንሰው፤ ውስን የሆነው ሃብት ደግሞ ኢፍትሃዊ በሆነ መልኩ መጠቀሙ በብዙ ሊያስጠይቀው የሚገባ ነው።

ስለ ፀሃፊው

ዶ/ር ኢዮብ ባልቻ ገብረማርያም (ebalcha@gmail.com) እንግሊዝ አገር ከሚገኘው ማንችስተር ዩኒቨርሲቲ በልማትና ፖሊሲ አስተዳደር የዶክተሬት ዲግሪ (በ2010) ያገኘ ሲሆን በለንደን ስኩል ኦፍ ኢኮኖሚክስና ፖለቲካል ሳይንስ ፌሎው በመሆን ለአራት ዓመታ ያህል የአፍሪካ ፖለቲካል ኢኮኖሚክስ ፣ የአፍሪካ ልማት የሚባሉ የድህረ ምረቃ ኮርሶችን አስተምሯል። በአሁኑ ጊዜ በብሪስቶል ዩኒቨርሲቲ ተባባሪ ተመራማሪ ሲሆን የፖለቲካል ኢኮኖሚክስ የፀረ-ቅኝ አገዛዝ ሥነ ዕውቀት ጉዳዮች ላይ የምርምር ስራዎችን ያከናውናል።